

Rodina a škola

[Teorie a metodika výchovy | Pedagogická fakulta Masarykovy
univerzity \(muni.cz\)](#)

Hana Horká

JS 2023

LF TMV

Cíl dnešní výuky

- Popsat funkce rodiny
- Rozlišit rodičovské styly výchovy
- Uvést možnosti spolupráce školy a rodiny.

**Bez rodiny
se člověk
chvěje zimou
v nekonečném
vesmíru.**

* André Mauriac

Co pro nás rodina znamená?

[Tato fotka](#) od autora Neznámý autor s licencí [CC BY-SA-NC](#)

Funkce rodiny

Biologicko-reprodukční:

- narození dítěte- zajištění **reprodukce**.

Socializačně-výchovná:

- péče o dítě, výchova, socializace
- zajištění osobních vztahů členů rodiny
- dohled na chování členů rodiny a zajišťování dodržování norem;

Socializačně-výchovná + emocionální:

- ochrana a pomoc svým členům, sdílení radosti;
- uspokojování důležitých potřeb dětem i dospělým (sociální styk, komunikace, láska, pomoc, jistota),
- **ale** i vyvolávání nežádoucích jevů: problémů, konfliktů, frustrace;

Ekonomicko-zabezpečovací:

+ pracovní jednotka (zemědělci, rodinná firma).

Úloha rodiny v socializaci lidského jedince

osvojování návyků, norem, rolí, hodnot i učení se různým činnostem.

první sociální vazby, vztahy a interakce;

dítě se učí přijímat a projevovat lásku a sympatie, přijímat a realizovat potřeby i zájmy.

individuální difference ve vývoji kognitivním, emocionálním, mravním a sociálním.

Co se
proměňuje
v rodině?

- potřeby jejich členů i ostatních členů rodinného společenství, přizpůsobování se, ale i prosazování svých požadavků
- vztahy v rodině
- množství interakcí mezi dětmi a rodiči,
- výchovné situace a události,
- prostředky a postupy.

Pojetí
rodičovských
stylů výchovy či
způsobů
výchovy v
rodině (Čáp,
1996 podle
Darling,
Steinberg, 1993)

Postoj kladný, láskyplný, akceptující;

Postoj zavrhuující, záporný, chladný;

Postoj kontrolující, vyžadující plnění
požadavků;

Postoj poskytující volnost a autonomii;

Postoj vyjadřující důslednost, resp.
nedůslednost.

Model čtyř stylů výchovy (Gillernová, I., Kebza, V. et al., 2011, s.124)

Autoritářský styl:

- působení náročných, kontrolujících a zároveň odmítajících rodičů, kteří nerespektují potřeby a přání dítěte;
- užívají „silové“ výchovné prostředky - požadují nejlepší výsledky ve škole, ale nepomáhají dítěti, neberou v úvahu jeho reálné možnosti a schopnosti.

Autoritativně vzájemný styl

Rodiče nároční a kontrolující, ale zároveň laskaví, akceptující potřeby a přání dítěte,

- podporují diskusi,
- pracují na společných pravidlech, na jejich dodržování trvají,
- požadují dobré výsledky a současně dítěti pomáhají a podporují ho.

Zanedbávající styl

Lhostejnost rodičů k dítěti:

- nekladou žádné nároky na děti,
- neprojevují zájem o jeho rozvoj i o něj,
- někdy jsou citově chladní a odmítají ho.

Shovívavý styl

- přijímání dítěte,
- emoční podpora a porozumění, ale
- dítěti jsou však předkládány malé či žádné požadavky
- nemá příliš jasně vymezené hranice.

Škola a rodina jako partneři

V čem podle vás spočívá
fungující spolupráce?

Co považujete za nejdůležitější?

V čem spočívají limity
spolupráce?

Vzpomenete si na nějaký
zajímavý příběh?

Jak hodnotíte situaci nyní?

Výhody dobrých vztahů pro fungující spolupráci školy a rodiny:

Spolupracující rodič s učitelem svého dítěte

- lépe svému dítěti rozumí,
- více chápe úlohu dítěte ve vzdělávání,
- efektivněji s ním komunikuje,
- jeho posuzování a přístup k dítěti je reálnější.

Domácí příprava dětí na školní výuku s podporou rodičů:

- odezva ve školních výsledcích,
- usnadnění práce učitele.

Formy spolupráce školy a rodiny

Přímá spolupráce:

- základ ve fungující komunikaci (připravenost učitele),
- poznat se navzájem, navázat přátelský, otevřený vztah,
- získání důležitých informací o dítěti.

Formy spolupráce školy a rodiny

- pravidla naší spolupráce (očekávání a požadavky),
  - konzultace a porady (+děti),
  - připravené otázky pro rodiče (vyplňujeme společně s rodiči),
  - seznámení s prostředím třídy, se školou, popř. se vzdělávacím programem na škole.
-

Neformální kontakty

- setkání společná se všemi rodiči a žáky (většinou slavnostního charakteru),
- setkání v neformálním prostředí - mimo školu nebo třídu: společné výlety, pikniky, sportovní a zábavné akce v přírodě,
- exkurze na pracovišti rodičů.

Nepřímá
spolupráce,
ovšem
nenahrazující
přímou
komunikaci

- **Písemná forma spolupráce:**

Brožura - je to detailní informace o škole, jejím programu, o učitelském sboru, mimoškolních aktivitách, důležitá telefonní čísla a kontakty.

Informační dopis - v pravidelných časových intervalech, domluvených s rodiči:

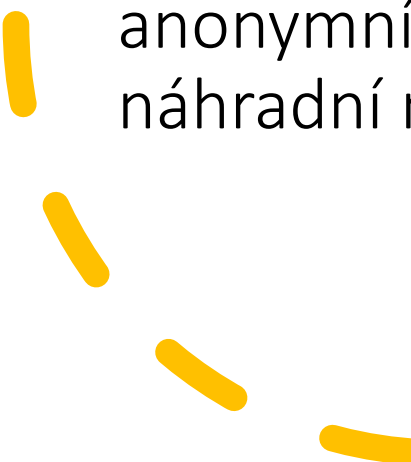
- pro zajištění ucelených informací o průběhu stanoveného programu, o jeho změnách,
- o zvláštních událostech, výletech, připravovaných oslavách, apod.

Krátké vzkazy- individuální vzkaz o žákovi o dalších dovednostech, úspěších; vzkazy rodičů se žádostí, návrhy, prosbami.

Nástěnky jako vizuální prostředek k předávání informací (u vchodu do školy) - připravované události školy, co se ve škole děje, apod.

Schránka námětů - sdělení cenných názorů a námětů; může sloužit i pro anonymní sdělení, nesouhlas s konkrétní činností, ale měl by obsahovat náhradní možné řešení.

Formy třídních schůzek s rodiči

Hromadné / společné třídní schůzky

- Sdělování stejných informací, vzájemně seznamování.

Schůzky individuální

- Setkávání učitele a rodiče, příp. žáka ke společnému rozhovoru = „trojlístek“, „tripartita“.

Vzdělávací semináře pro rodiče na zvolené téma

„Rodičovské kavárny“.

Způsob komunikace rodiny se školou z jiného úhlu pohledu

Pro-školní kultura rodiny – míra
posilování/oslabování předepsaných
pravidel školy :

- rodiče objasňují normy školy svým dětem a podporují je, věnují pozornost důraz na školní úspěch, postoje, oblékání a hodnoty
- rodina zprostředkovává školní normy, připisuje jim význam a definuje tresty spojené s porušováním norem ve škole.

Pokud rodina nekopíruje školské normy, je pro žáky snazší porušovat normy ve škole.

Co stanovuje vztahy školy s rodinou?

- Školský zákon č. 561/2004 Sb. - rodičovská práva, spolurozhodování rodičů o dění ve škole;
(§ 22 odst. 3) - základní okruhy povinností pro zákonné zástupce dětí a nezletilých žáků (aby nebyl narušen průběh, smysl a účel vzdělávání) – *viz dále*.
- Školská rada – **vyjadřuje** se k návrhům školních vzdělávacích programů, **schvaluje** výroční zprávu školy, školní řád, pravidla hodnocení výsledků vzdělávání žáků, podílí se na zpracovávání koncepčních záměrů rozvoje školy atd. (§ 168, odst. 1, školského zákona).
- Zákon o rodině, č. 94/1963 Sb. nahrazuje od 1. 1. 2014 Občanský zákoník č. 89/2012 Sb.
- Školský zákon

Povinnosti zákonných zástupců dětí a nezletilých žáků

- a) zajistit, aby dítě a žák **docházel řádně do školy** nebo školského zařízení;
- b) na vyzvání ředitele školy nebo školského zařízení se osobně **zúčastnit projednání** závažných otázek týkajících se vzdělávání dítěte nebo žáka;
- c) **informovat** školu a školské zařízení **o změně zdravotní způsobilosti, zdravotních obtížích dítěte** nebo žáka nebo jiných **závažných skutečnostech**, které by mohly mít vliv na průběh vzdělávání;
- d) **dokládat důvody nepřítomnosti dítěte a žáka** na vyučování v souladu s podmínkami stanovenými školním řádem;
- e) **oznamovat** škole a školskému zařízení **údaje**, které jsou **podstatné pro průběh vzdělávání** nebo bezpečnost dítěte a žáka, a změny v těchto údajích.

Práva zákonných zástupců dětí a nezletilých žáků právo:

- a) na **informace o průběhu a výsledcích vzdělávání** dětí, žáků a studentů (u zletilých mají toto právo pouze rodiče či osoby, které vůči zletilým žákům a studentům plní vyživovací povinnost);
- b) **volit a být voleni** do školské rady;
- c) **vyjadřovat se** ke všem rozhodnutím týkajícím se **podstatných záležitostí vzdělávání dětí a nezletilých žáků**, přičemž jejich vyjádření musí být věnována pozornost;
- d) na informace a **poradenskou pomoc** školy nebo školského poradenského zařízení v záležitostech týkajících se vzdělávání podle školského zákona (podle ustanovení § 21).

Literatura

Čáp, J. (1996). *Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy*. ISV: Praha.

Gillernová, I., Kebza, V. & Rymeš, M. et al. (2011). *Psychologické aspekty změn v české společnosti*. Praha: Grada.

Štech, S. (2009). Rodina a škola – partneři nebo soupeři. Dostupné:

<https://docplayer.cz/4722088-Rodina-a-skola-partneri-nebo-souperi.html>

[Teorie a metodika výchovy | Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity \(muni.cz\)](https://www.muni.cz)

- [Třídní učitelé sami o sobě a také z pohledu žáků a rodičů | Časopis Komenský v současnosti | MUNI PED](#)
- <https://www.nase-trida.cz/tridni-schuzky/>
- <https://zapojmevsechny.cz/clanek/detail/tridni-schuzky-jinak-s-rodici-a-detmi>
- <http://majinato.cz/18-spolecne-tridni-schuzky-s-rodici-i-detmi.php>
- <https://www.vzdelavacisluzby.cz/virtualni-kabinet/virtualni-kabinet-card/card-186> nebo
- <https://www.eduzin.cz/nezarazene/tridni-schuzky-zadny-strach/> s článkem nakladatelství Raabe.
- <https://journals.muni.cz/pedor/article/viewFile/12379/pdf>
- <https://zapojmevsechny.cz/clanek/detail/video-rozzlobeny-rodic-a-hadka-s-ucitelem-jak-resit-spory-ve-skole>

At' se vám daří najít optimální
cesty ke spolupráci.

Projeví-li učitel zájem o žáka,
bude mít cestu snazší.